

Міжнародне право

УДК 341.24(477)

Шварцева Марія Ігорівна

кандидат юридичних наук,

асистент кафедри міжнародного права

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Шварцева Мария Игоревна

кандидат юридических наук,

ассистент кафедры международного права

Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого

Shvartseva Maria Igorivna

Candidate of Juridical Sciences,

Assistant of the Department of International Law

Yaroslav Mudryi National Law University

Засядівко Юлія Віталіївна

студентка

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Засядивко Юлия Витальевна

студентка

Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого

Zasiadivko Yulia Vitaliivna

Student of the

Yaroslav Mudriy National Law University

**ПОБРАТИМСЬКІ ЗВ'ЯЗКИ МІЖ МІСТАМИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА
ЄВРОІНТЕГРАЦІЮ УКРАЇНИ
ПОБРАТИМСКИЕ СВЯЗИ МЕЖДУ ГОРОДАМИ И ИХ ВЛИЯНИЕ
НА ЕВРОИНТЕГРАЦИЮ УКРАИНЫ**

RELATIONSHIPS BETWEEN TWIN AND THEIR IMPACT ON THE EUROPEAN INTEGRATION OF UKRAINE

Анотація. У статті розглянуто чинники формування та розвитку інституту побратимського зв'язку між містами, визначені основні проблеми налагодження партнерських та побратимських зв'язків та шляхи їх вирішення. Встановлено наслідки впливу цього інституту на євроінтеграцію.

Ключові слова: міста-партнери, міста-побратими, співробітництво, міжнародні зв'язки, євроінтеграція.

Аннотация. В статье рассмотрены факторы формирования и развития института побратимских связей между городами, определены основные проблемы налаживания партнерских и побратимских связей и пути их решения. Установлено последствия влияния этого института на евроинтеграцию.

Ключевые слова: города-партнеры, города-побратимы, сотрудничество, международные связи, евроинтеграция.

Summary. The article considers the factors of formation and development of the twinning institute between cities, identifies the main problems of establishing partnerships and twinning and ways of solving them. The consequences of this institute's influence on European integration are established.

Key words: partner cities, twin cities, cooperation, international relations, European integration.

Постановка проблеми. Встановлення Україною євроінтеграційного вектору у сфері зовнішньої політики дало поштовх для зміцнення партнерських взаємовідносин з різними європейськими країнами, зокрема

через співпрацю міст-побратимів. Хоча українські міста і мають високий рівень побратимських зв'язків, досі відсутня чітка стратегія ефективного розвитку такої взаємодії з боку органів як державної, так і місцевої влади. Проте, необхідність їх використання має важливе практичне значення, оскільки така форма співпраці стає ресурсом якісних суспільних зрушень у напрямі утвердження європейських демократичних цінностей. Побратимство міст - це досить потужний інструмент інституціональної розбудови міжнародного співробітництва в Європі, який організовує динамічний інформаційний, технологічний, професійний обмін досвіду між країнами, а також розширює поле громадських ініціатив з метою розвитку громадянського суспільства. Саме тому вивчення феномену міст-побратимів, важелів його активізації та наслідків впливу на розвиток в Україні є актуальною темою для дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Партнерські й побратимські зв'язки між містами України та інших держав стали досить активно висвітлюватися в літературі. Найчастіше інформація про побратимські зв'язки подається на інтернет-сайті Асоціації міст України та громад, у журналі «Економічний часопис–XXI». Теоретичні аспекти цього питання розглядав А.Є. Прокопенко, аналізуючи підвищення самостійності міст та діяльність міжнародних організацій, які регулюють роботу місцевих громад у сфері міжнародних відносин. Дану проблематику порушено у працях Б. В. Громова, О. І. Фарізова. Окремі аспекти висвітлено в роботах Н. Оляніної, А. Горбунова, М. Радавсько, М. Клімова, О. Соскіна, М. Баймуратова. С. Мерзлякової. Проте, особливостям формування, розвитку, функціонування та впливу співпраці між українськими та європейськими містами приділено мало уваги, що і зумовило завдання цього дослідження.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Виявлення основних особливостей функціонування партнерських та побратимських

зв'язків міст, їх впливу на розвиток міжрегіонального та транскордонного співробітництва в Україні та з'ясування механізму активізації такої взаємодії в контексті європейської інтеграції.

Виклад основного матеріалу. Витоки співробітництва між містами сягають ще стародавніх часів, коли між ними почали використовуватись зовнішні зв'язки у діяльності. Проте, саме поняття «міста-побратими» набуло поширення лише після закінчення Другої світової війни. Саме з 1950-х років їх кількість поступово почала зростати та закріплюватися як форма міжнародної співпраці у Західній Європі. У 1990-х така взаємодія зазнала розквіту у Східній Європі як муніципальна співпраця з надання матеріальної допомоги [1]. У Радянському Союзі, у складі якого досить довго перебувала й Україна, встановлення партнерських контактів мало централізований характер, адже, як правило, воно ініціювалось вищими центральними органами, а не самими містами. Проте після здобуття незалежності колишніми радянськими республіками розвиток побратимського руху активізувався. Зокрема в Україні у червні 1992 року була заснована Асоціація міст України та громад. З 1995 року ця організація отримала назву - Асоціація міст України і до сьогодні продовжує діяти з метою підтримання курсу ринкових реформ та збільшення кількості економічних зв'язків, реалізації спільних інтересів. За даними Центру політико-правових реформ в Україні «станом на 2013 рік обласні центри України співпрацювали з близько 300 адміністративно-територіальними одиницями, 161 з яких – у країнах – членах Євросоюзу [2]. З огляду на домінуючу більшість міст-побратимів України у Польщі, Німеччині, Словаччині та інших європейських державах, можна зробити висновок про те, що перевагу отримав Західний геополітичний вектор формування побратимського співробітництва. Серед основних чинників його обрання можна виділити:

1. Євроінтеграційний. Зафіксований у Конституції напрям європейської інтеграції для українських міст виступає засобом для проведення якісних внутрішніх реформ, побудови ефективної системи місцевого самоврядування з урахуванням досвіду у проведенні таких змін зарубіжних колег, що пройшли подібний шлях перетворень.

2. Економічний. В умовах XXI століття, яке характеризується збільшенням значення економіки в діяльності держави, досить часто угоди про побратимські зв'язки між містами передують спільні підприємства, проекти із підвищення інвестиційного клімату міст, ярмарки і виставки з рекламою товарів та послуг для задоволення власних потреб. З метою підтримання як держав-членів, так і тих, хто прагне вступити, інвестором нерідко виступає Європейський Союз.

3. Історичний. Історичні умови, пов'язані з тривалим перебуванням України у складі різних країн посприяли формуванню схожої ментальності, спільних традицій та культури. Варто брати до уваги і наявність тісних взаємозв'язків між жителями міст, у тому числі і родинних.

4. Етнокультурний. Він простежується у тому, що українські міста часто братаються з тими зарубіжними містами, які мають дуже схожі культурно-етнічні характеристики: традиції та звичаї, мову чи релігійні переконання. Окрему роль відіграє діяльність осередків національних меншин. Яскравими прикладами такого співробітництва є прикордонні території, а саме: Ковель та Хелм, Львів і Перемишль.

Міста знаходять побратимів різними шляхами. У одних випадках - «зверху вниз», через співпрацю органів місцевої влади, у інших - «знизу вгору» через діяльність окремих груп мешканців (коли навчальні заклади або спортивні клуби починають працювати за партнерськими програмами). Проте досить часто такі домовленості залишаються лише «угодами на папері», оскільки взаємодія носить короткочасний характер на період

реалізації певного проекту або здійснюється тільки у конкретній сфері. У більшості випадків на офіційних сайтах органів місцевої влади можна знайти перелік міст, з якими встановлено партнерські відносини, а інформація щодо їх конкретних результатів, як правило, відсутня. Крім того, існує проблема відсутності комплексної юридичної, фінансової, консультативної підтримки з боку держави. Зокрема, чинне законодавство не передбачає чітко визначеного обсягу повноважень органів місцевого самоврядування у сфері реалізації міжнародного співробітництва, хоча в умовах євроінтеграційного курсу України це могло б посприяти його налагодженню.

У багатьох документах ЄС акцентується увага на транскордонному співробітництві і функціонування єврорегіонів, побратимстві та міжнародній технічній допомозі [1]. Проте, для функціонування партнерських відносин між містами України та Західної Європи і підвищення ролі міст як міжнародних акторів відповідно до європейських стандартів слід активізувати налагодження цих зв'язків.

У першу чергу, слід покращити інституціональне забезпечення побратимського співробітництва міст. Воно включає розробку нормативно-правових актів з визначення обсягу повноважень представників місцевої влади щодо взаємодії з міжнародними організаціями, дипломатичними установами, громадськими організаціями та благодійними фондами. Крім того, важливе значення має створення відповідних структурних підрозділів в органах місцевого самоврядування, які зможуть співпрацювати з громадськістю, інформувати її про результати своєї роботи, консультиватися з громадянами, залучати додаткові ресурси для власного розвитку і повною мірою використовувати різні види технічної і грантової допомоги, право участі у спільних управлінських проектах.

Партнерські зв'язки будуть особливо ефективними тоді, коли вони діятимуть як результат розвитку конкретних громадянських локальних ініціатив із залученням мешканців міста. Крім обміну делегаціями, органам місцевої влади варто враховувати інтереси місцевої громади у сфері побратимської співпраці. Першочерговим етапом у цьому процесі є з'ясування потреб громади шляхом громадських обговорень, повноцінне визначення яких сприятиме подальшій ефективній реалізації.

Прогресивним кроком до зближення з європейськими містами може стати розробка стратегії розвитку міста, створення своєрідного «бренду», який буде відображати унікальні особливості міста. На сьогодні така практика вже існує, проте переважно в обласних центрах. А саме: у Львові, Києві, Одесі, Чернівцях, Запоріжжі, Чернігові та інших. Хоча активна презентація історико-культурної спадщини, історії міста, інвестиційних переваг може зробити будь-яку територію привабливою не лише для туризму, а й для комплексного міжнародного співробітництва. Вдало сформований образ унікальності може створити основу для надходження інвестицій і реалізації міжнародних проектів.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Співробітництво міст-побратимів передбачає тісні дружні відносини, проте в контексті європейської інтеграції воно набуває нових якісних характеристик. Воно стало додатковим інструментом інтеграції, фактором надходження іноземних інвестицій, важливих нормативних та інституціональних змін. Побратимство міст перестало бути виключно культурною взаємодією. Воно набуло конкретної проектної економічної форми. Саме тому активізація міжнародного співробітництва між містами є одним із пріоритетів у межах європейської інтеграції України.

Література

1. Сидоренко Н. О. Інструменти активізації міжнародного співробітництва муніципалітетів в Європі / Наталя Олегівна Сидоренко // Публічне адміністрування: теорія та практика. Електронний збірник наукових праць. Дніпропетровськ.: ДРІДУ НАДУ. 2011. URL: [http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2011-01\(5\)/11snosme.pdf](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2011-01(5)/11snosme.pdf)
2. Сидоренко Н. О. Питання участі органів місцевого самоврядування України в міжнародному співробітництві / Наталя Олегівна Сидоренко. 2014. URL: <http://www.pravo.org.ua/ua/news/5108->
3. Стрижакова А. Ю. Вплив партнерських та побратимських зв'язків міст на розвиток міжрегіонального та транскордонного співробітництва в Україні / Анастасія Юріївна Стрижакова // Науковий журнал «Менеджер. Вісник Донецького державного університету управління». 2014. URL: [file:///C:/Users/Admin/Downloads/Nzhm_2014_1_39%20\(6\).pdf](file:///C:/Users/Admin/Downloads/Nzhm_2014_1_39%20(6).pdf)